

Májusi adósság

Május első napján sohasem nyúlt a nádverő szerszámokhoz nagyapám. Kora reggel egy magakészítette kis dírokseprűvel gondosan letisztogatta jobbik ruháját, melyben nem dolgozott, s nagyanyám minden sopánkodása ellenére elment hazulról.

Szegény nagyanyó szipogva várta haza egész nap s számtalanszor elmondotta nekem, hogy bizony nem látjuk viszont nagyapámat. Elviszik a rendőrök — ha ugyan agyon nem verik.

Én nem ijedtem meg ezektől a rémképektől, mert nagyapót a világ legbecsületesebb, lelegendesebb emberének ismertem. Lehetetlen dolog — gondoltam kilencéves fejemmel, — hogy épp őt vigyék el s verjék a rendőrök. Nagyapám nem gonosztevő.

Szótlan és derűs ember hírében állt nagyapó, deres haja volt, gondosan fésült, fehér bajusza s szelíd, kék szeme. A kezefeje jókora durvakérgű, és vastag erek dagadtak ki belőle. Váltig csodálkoztam, hogyan tud oly gyengén simogatni érdes tenyerével. Soha egy hangos szót ki nem ejtett a száján, ám olykor füttyörészett és nagynéha mesélt is az unokáinak. Ritkán adta fejét a mesére, de akkor vége-hossza nem volt a történetnek, három-négy estén át is tartott. Kivált a Fanyűvőről szólót kedveltük az öcskössel s ilyenkor nappal fapallost faragtunk, hogy alkalmasint mi is ellássuk a sárkány baját, ha netán összetalálkozunk vele.

Az egyik május elsején — amikor kedvenc virágját, a piros szegfűt is gomblyukába tűzte — nagyapó is összetalálkozhatott valami sátánfajzattal, mert csapzott lett a haja, tépett a ruhája s vastag vörös csík húzódott kék szeme alatt. A rendőrök kezében volt. Ekkor nagyon meggyűlöltem a rendőröket s erősen félni kezdtem tőlük.

Elhatároztam, hogy félelmem ellenére is vigyázni fogok nagyapóra. Ezért aztán a következő év májusának elsején szívdobogva lopóztam utána.

A fűzbarkás Körösparton ballagott nagyapó s csakhamar összetalálkozott messzeföldön dolgozó apám barátjával, Kazár Mátyás bácsival, az áccsal. A város széle felé két ismeretlen ember üdvözölte őket s csatlakozott hozzájuk.

Négyesben sétáltak hát tovább, kicsit ünnepélyesen, szótlanul lépkedve, s mintha csak néha-néha ejtettek volna el egy-egy csendes szót.

A gyulai zsilip előtt két rendőr jött szembe velük. Széles mozdulatokkal magyaráztak valamit nagyapáméknak, erre azok kétfelé oszlottak. Mátyás bácsi és egy társuk átment a házak tövéhez, nagyapám pedig — másodmagával — úgy folytatta az utat, mintha nem is ismerné Mátyás bácsiékat.

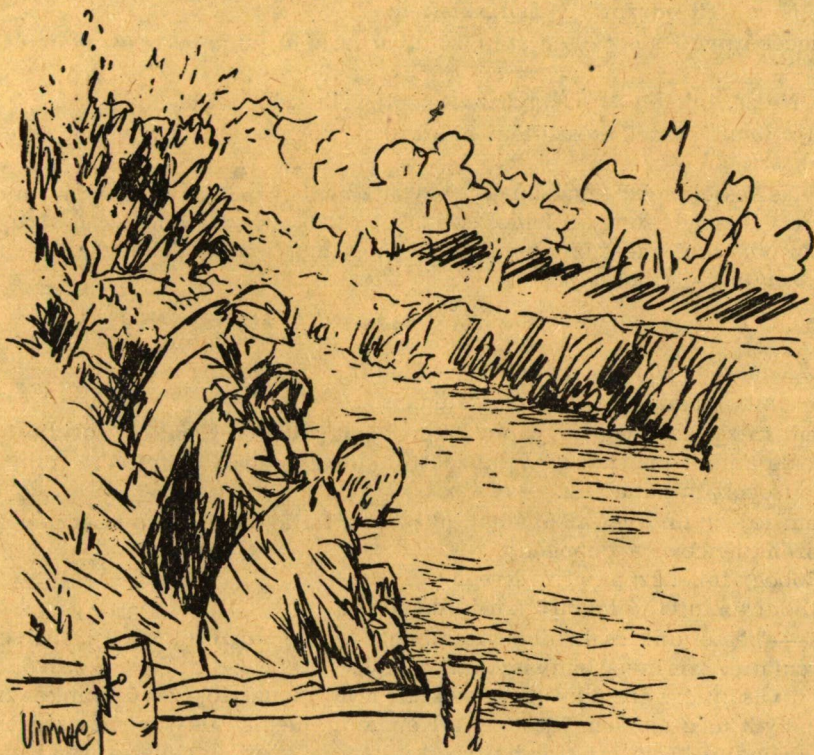
A rendőrök eltűntével, messziről, mégiscsak követték Mátyás bácsiék nagyapámékat, s jóval a város határán túl, a Veszei híd közelében már együtt tanyáztak le a parton.

A sűrű parti cserjék, bokrok védelme alatt könnyedén közelíthettem meg őket s hallhattam, hogy összehúzódva, csendben dalolgatnak. Közben azért a szemük élénken járta a látóhatárt, így ők is észrevették, hogy egy idő múlva kerékpáron két csendőr közeledik a híd felől.

Elakadt a lélekzetem. Akkoriban már hallottam félfüllel, mit keresnek nagyapóék ilyenkor a Körösparton, s tudtam, veszélybe sodródtak megint. Mégis közelebb kúsztam. Lesz, ami lesz, de nagyapámat nem hagyom bántani.

Mátyás bácsi hirtelen spárgát erősített a kezében levő hosszú botra s a madzag végét a vízbe vetette. Egyik társuk mellette maradt, nagyapóék pedig a gátra húzódtak, mintha tisztes távolságban a pecázást ügyelnék szórakozva.

— Fogott-e már valamit? — szólt Mátyás bácsira az egyik csendőr leereszkedően.

(Vincze András rajza)

— Rossz bocskort igen — felelte Mátyás bácsi —, meg kecskebékát.

Nevetett a csendőr a tréfás pecázón s visszaszólt még a válla fölött:

— Hát akkor hívjon meg minket vacsorára. Szeretem én a békacombot, akár a digók.

— Hát csak jöjjön! — kiáltotta vissza Mátyás bácsi s hozzátette a foga között: — Varangy való a te béledbe.

Ezeket a szavakat már nem hallhatták a csendőrök. Messze karikáztak zölden, kakastollasan a villogó küllőjű kerékpárokon. Mátyás bácsi nagyot nevetve rántotta ki a madzagot, melynek végén pedzódugó volt ugyan, de horog aztán nem.

— Fene azt a horgot, — bosszankodott derűsen, kabátja zsebeiben turkálva —, az istennek se lelem. Jól néztünk volna ki, ha kirántatja velem.

Lázás izgalommal kaptam zsebemhez s örömmel léptem ki a bokorból:

— Van nekem horgom, Mátyás bácsi!

Megrökönyödve bámultak rám mind a négyen.

— Te mit keresel itt? — húzta össze a szemét Mátyás bácsi.

— Vigyázok nagyapóra.

Nagyapám jóízűen nevetett s megsímogatta a fejem.

— Nem kell énrám vigyázni, kisfiam.

Zsebébe nyúlt s egy igen szép, sötétbarna héjú puha ceruzát nyomott a kezembe.

— Nesze, inkább erre vigyázz. Rajzolj vele szépeket.

Rajzolóművésznek készültem akkoriban, hogyne örültem volna meg a ceruzának szívből.

— Ne tessék soká maradni — ragyogtam nagyapámra s örömmel nyargaltam el a város felé, hogy mielőbb szépeket rajzoljak az ajándékkal. Nyugodtan hagytam oda őket, mert úgy gondoltam, most már majdcsak megőrzi őket minden veszélytől — a horgom.

*

Soká maradt el nagyapó, örökre elmaradt — a vasúti temetőben.

És elmaradt az én rajzművészetem is.

Nem rajzoltam meg nagyapót, akinek nagydudorú erekek futtatott keze annyit, de annyit gyürkőzött és küzdött, akinek minden csepp vére munkástársaiért buzogott mindhalálig.

Nem rajzoltam meg az apámat, aki lázas, fiatal szíve minden erejével süvítette tizenkilencben a dobogón:

»Robogj föl, Láznak ifjú serege,

Villogj tekintet, világbíró kardunk!«

És — beszéljünk csak többszámban —, nem rajzoltuk meg igazából, valódi arculatuk szerint a bányászokat, a kovácsokat, az építőket, a szövönők kezét, — a vasöntők verejtékes képét, — ezt a mi csodálatos-szívű munkás népünket, amelyik még ma sem jutott el a Kánaánig, mégis, sokszor egészségét is feláldozva, feszítő belső erőktől hajtva, kitartva a végső lehelletig, rendíthetetlenül munkálja valósággá álmainkat.

Pedig, amíg mindezt meg nem rajzoljuk, addig hiába hordogatjuk a piros szegfűt a temetőbe, ahol az öreg harcosok pihennek.